

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Plukovník gšt. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pohunek.

Podplukovník gšt. H. Štěpánský:

Vývoj organizace nejnižší smíšené jednotky a výhledy do budoucnosti.

Je známo, jak těsně jsou spjaty organizace a taktika. Jejich společnou úlohou je usnadnit co nejlepší využití bojových prostředků, t. j. aby se jejich mohutnost uplatnila plně, soustředěně a rychle. Požadavky k tomu cíli má klásti taktika a organizace se má snažit jim vyhověti. Často však naopak organizační formy vnutily taktice určité zákony. Obojí jsou pak určovány vývojem techniky, proto jsou taktika i organizace ve stálém pohybu a bylo by chybou, která by se ve válce těžce vymstila, kdyby ustrnuly na určitém způsobu boje nebo organizační normě děle, než to vývoj techniky připouští.

Pojednáme zde stručně o hlavních organizačních znacích armád za vývoje posledních 200 let, a to především se zřetelem na nejnižší smíšenou jednotku, spojující v sobě pod jediným velitelem všechny hlavní zbraně za tím účelem, aby byly jednotně nasazeny v boji.

V polovině 18. století vidíme pochodovati, tábořiti a bojovati celou armádu jako pevně sražený celek, vedený a ovládaný téměř při všech podrobnostech manévru vůlí vrchního velitele, který svým ordre de bataille přivedl všechny zbraně celé armády k jednotnému nasazení. Rozdělení armády na organické smíšené vyšší jednotky není tedy známo, neboť rozmístění jednotlivých zbraní do obvyklých tří šiků (Treffen) neodpovídá tomuto pojmu. Nejnižší smíšenou jednotkou byla tedy v této době armáda, nepřihlížíme-li k skupinám, utvořeným jen dočasně a odděleným od celku armády k dosažení jiného cíle, tvořícím tedy vlastně malé samostatné armády. Je známa ztrnulost a těžkopádnost této organizace i s ní souvisící lineární taktiky, jakož i její příčiny, pramenící se na místě ne posledním z malé mravní a intelektuální hodnoty vojáka.

Teprve ke konci století za Velké revoluce vidíme, že se na francouzské straně tvoří divise, smíšená to vyšší jednotka, složená z hlavních tří zbraní. Napoleon věnil pak do organizace polní armády další smíšenou skupinu, sbor, utvořený často ad hoc z různého počtu divisí, dvou až pěti. Sám jako vrchní velitel stanovil jen hlavní rysy manévru k vytvoření úsilí a rozhodujícího úderu, podrobnosti jednotného nasazení různých zbraní přenechal pak velitelům sborů. Tím zvýšila francouzská armáda svou pohyblivost i manévrovací schopnost a vítězila nad těžkopádnou a zastaralou organizací i taktikou svých protivníků, kteří, zvláště na počátku této doby, se stále ještě drželi zásad a způsobů platných v polovině 18. století.

Jen pomalu, po těžce zaplacených zkušenostech, napodobovaly i ostatní evropské armády za dalších válek francouzský vzor. O půl století později, zejména za války prusko-francouzské, vidíme již všude zastoupeny armádní sbory, slučující v sobě všechny zbraně a služby a přivádějící je k jednotnému účinku.

S úkolem armádních sborů 19. století vidíme za světové války nastupovati divise, jejich počty přes stále zvyšovanou mohutnost účinku za války klesají a tak nalézáme dnes u většiny moderních armád, pokud jde o pěchotu jako hlavní a nejpočetnější zbraň, divise tříplukové místo bývalých čtyřplukových.

Vylíčený vývoj umožnil jednak pokrok techniky (zlepšováním a zvyšováním účinku jednotlivých zbraní, zaváděním vždy nových a složitějších bojových prostředků), jednak stále se zvyšující početnost armád. To však vyžadovalo vždy větší šířky a hloubky svazů, čehož nutným následkem bylo stále rostoucí prodlužování front. Zatěžování jednotek novým a mnohým materiálem ohrožovalo jejich pohyblivost a bylo příčinou těžkopádnosti velkých proudů. Tím vším vzrůstaly obtíže, na které vyšší vedení naráželo. Naproti tomu kulturní vývoj lidstva a systematický mírový výcvik dával velitele a vojíny lépe připravené, zvláště po stránce iniciativy a samostatnosti, a tedy schopné bojovati vždy v širších, hlubších a tím volnějších svazech. A tak vidíme, jak se postupně zmenšuje celek, t. j. armádní jednotka, spojující v sobě všechny zbraně a služby s úkolem, aby je jednotně zasadila: z armády sbor, z tohoto divise napřed čtyřpluková, později třípluková.

Při tom je zajímavé, že zatím co armády rostou a bitevní fronty se šíří, zůstává prostor, na kterém bojovala dříve uvedená armádní jednotka, tedy armáda Bedřicha Velkého, smíšená skupina Napoleonova, armádní sbor z r. 1870 nebo divise ze světové války, v podstatě stejný, a to přes zlepšené spojovací a pozorovací prostředky. Zdá se, že stojíme před skutečností, že nelze podstatně zvýšiti určité prostorové maximum, které může jeden velitel za boje spolehlivě ovládnouti k skutečně jednotnému a rychlému nasazení různých zbraní. A přece nescházely za světové války pokusy toto maximum rozšířiti, a to centralisací vedení, na př. se strany armádních sborů s obejítím divisí. Výsledky pokusů těch nebyly, hlavně za ofensiv, zrovna potěšující: iniciativa nižších vůdců byla omezena, rozkazy vyššího velitele obyčejně nevyhovovaly rychle se měnícím situacím a celkový manévř se vyznačoval pomalostí, těžkopádností, kterou nelze přičísti jen na vrub větší obranné síly moderních zbraní, vždyť jejich útočná síla se stejně zvýšila a jejich pohyblivost vzrostla motorisací a mechanisací ještě víc.

Tyto zkušenosti tedy mluví proti přílišné centralisaci a opravňují požadavek, aby každá nejnižší smíšená armádní jednotka, dnes u většiny armád divise, dostala samostatný úkol, který by ve svém pásmu splnila jednotným nasazením všech svých prostředků. Úkolem vyšších velitelů (armádních sborů nebo armád) je vytvořit celkový rámec operace, vyhledat, určit a skutečně utvořit její těžiště a stanovit podřízeným smíšeným jednotkám úkoly tak, aby všechny šly k společnému cíli. K zdatu akce je nutno jednati rychle, t. j. nasaditi jednotky a v nich všechny zbraně soustředěně, jednotně a s překvapením pro nepřítele. Aby to bylo možné, musí býti tyto nejnižší smíšené armádní jednotky pružné, pohyblivé, s velkou manévrovací schopností, musí tedy míti vlastnosti dané především jejich organizací. Při tom nesmí míti prostředků více, než je možno účelně a hospodárně umístiti za různých, rychle se měnících situací v prostorovém maximu, které může jeden velitel ještě ovládnouti. Toto maximum závisí na konfiguraci a přehled-

nosti terénu, jeho průměr, 5—6 km, zůstává od staletí nezměněn přes rozvoj spojovacích a pozorovacích prostředků.

Zkoumejme nyní, do jaké míry vyhovuje těmto požadavkům organizace divise. Myslím, že není sporu o tom, že plně vyhovovala na počátku světové války. Tehdejší divise, složená ze dvou pěších brigád, z pluku dělostřelectva, z korouhve jezdeckta a z ženijní roty s příslušnými nezbytnými službami, byla jistě velmi pružná a pohyblivá. Že neuskutečňovala v dostatečné míře součinnost zbraní, bylo věcí výcviku, ne však vinou hlavních složek organizace. Materiálem jistě nebyla zatížena, uvážíme-li, že jedinou zbraní pěchoty byla puška s bodákem, že kuromety měl pěší pluk jen dva, nejvýše jich měl šest. Nejrychlejší vývoj má vojenská technika za války a také skutečně, zvláště když pohyb ustrnul v boji o ustálené fronty, vidíme, jak se množí staré a objevují nové bojové prostředky při současném vzrůstu jejich účinnosti. Divise byly značně zatěžkány materiálem, který snížil jejich pohyblivost a učinil je složitým, těžkopádným aparátem. Tato okolnost byla pocítována především při pokusech o přechod z posícní války do pohybné, jak nás o tom může přesvědčiti studium ofensiv, zvláště na francouzsko-německé frontě. Tomu nepomohlo ani zmenšení pěchoty divise ze čtyř pluků na tři, jak je provedla armáda francouzská a německá. K tomu musíme poznamenati, že vlastní příčinou této organizační změny divise nebyla snad snaha zvýšit její pohyblivost, jako spíše pocítovaný nedostatek lidského materiálu a potřeba vrchního velitelství míti větší počet disposičních jednotek. Poněvadž divise byla nejnižší smíšenou jednotkou, schopnou samostatné akce, dostávala ode všeho. Srovnání organizace předválečné a poválečné divise mluví jasně. Při tom vlivem boje na ustálených frontách mífily organizace i technika k zvýšení mohutnosti účinku, což by bylo správné, kdyby se tak nedělo, bohužel, na újmu pohyblivosti divise. Právě čím jsou prostředky silnější a účinnější, tím by také měla růsti pohyblivost celku, sloužící k jejich rychlému, překvapujícímu a soustředěnému nasazení na rozhodném místě. Zavedení útočné vozby a motorisace některých částí zbraní zůstalo na pohyblivost divisí celkem bez většího vlivu.

Proto se po ukončení války, když byla přemožena zákopová psychosa, obrátil zřetel vojenských vedení rozhodujících států k druhé, přechodně opomíjené, hlavní složce účelné organizace jednotek — k jejich pohyblivosti, při čem však mohutnost účinku neměla co možná utrpěti újmu. Studovala se motorisace vyšších jednotek, mnozí, obdaření bohatší fantasií, viděli již v duchu pohybovatí se celé armády velkou rychlostí na motorových vozidlech různého typu a určení, jiní snili o celých jednotkách, přenášených vzduchem; střízlivá skutečnost a chladný rozum, zůstávající na půdě možností, uvedla však podobné plány na míru značně skromnější: některé druhy různých zbraní byly sice motorisovány, byly prostudovány a provedeny přípravy k strategickým převozům některých vyšších jednotek na autech, organizuje se omezený počet t. zv. lehkých anebo také rychlých divisí, složených z obrněné vozby, jezdeckta, pěchoty na autech a motorisovaného dělostřelectva, s jádrem armád však velké změny nenastaly. Divise, oproštěná sice od některých čistě zákopových prostředků, zato však zesílená co do kulometů lehkých i těžkých, zůstává nejmenší smíšenou armádní jednotkou, a to celkem v složení,

které měla koncem války. Při tom nelze přehlížeti skutečnost, že převážná většina armád má divise jen o třech pěších plucích, ač důvody, které kdysi vedly k snížení pěchoty, již dávno pominuly a ač tato organizace má své vážné nevýhody, hlavně tu, že se tato „slabá“ divise v boji rychle opotřebuje. Co tedy mohlo být důvodem, že se opět nezavedla stará a na počátku války celkem osvědčená čtyřpluková organizace? Co jiného než přesvědčení, že nynější „slabá“ divise je se zretelem na počet a účinnost bojových prostředků své pěchoty útvarem daleko mohutnějším než bývalá „silná“ divise, a že její zatížení dosáhlo již krajních mezí slučitelných s nezbytnou pohyblivostí. Kdyby se divisi přidal čtvrtý pěší pluk a úměrně zesílily ostatní zbraně a služby, stala by se bezpochyby příliš těžkopádnou a neschopnou rychlého soustředění a jednotného nasazení všech svých prostředků.

My jsme zůstali u čtyřplukové divise jako nejmenší smíšené armádní jednotky, nepřihlížíme-li k horským a jezdeckým brigádám. Naše divise je silnější na př. než francouzská, a to nejen o jeden pěší pluk, nutně poměrně rozdíly se jeví i u některých pomocných zbraní (srovnej na př. početnost naší div. tel. roty) a u služeb. Tato organizace je u nás již po mnoho let ustálena, cvičili jsme s ní při mnohých závěrečných i jiných cvičeních v terénu i na mapě dostatečně, abychom si mohli učiniti pojem o její pohyblivosti a schopnosti rychlých manévru. A jaké jsou zkušenosti, které jsme při tom učinili?

Dovolím si říci svůj skromný úsudek hned předem: mám naši divisi pro blízkou budoucnost za příliš těžkopádnou na nejmenší smíšenou armádní jednotku. To se mi jeví především v obtížích, s jakými se setkává velitelství divise při řízení různých operací, t. j. hlavně ve vydávání rozkazů a potom i v tom, že množství a početnost bojových prostředků divise dosáhla již teď, ne-li překročila, krajní meze prostorového maxima, které může velitel spolehlivě ovládnouti, a že se tento poměr jistě brzo ještě zhorší, neboť pokrok válečné techniky se nezastaví.

Jak vypadají naše dnešní všeobecné divisní rozkazy, je nám všem známo. Myslím, že nejsem daleko pravdy, tvrdím-li, že je snadnější redigovati všeobecný operační rozkaz armády než divise a že armádní rozkaz je téměř vždy kratší, než jemu odpovídající rozkaz anebo rozkazy divise. K jich přečtení je pomalu třeba téměř stejného času, jaký měl velitel divise na počátku světové války k rozhodnutí a k vydání rozkazu. A co teprve, kdybychom zkoušeli dobu, které je skutečně třeba k napsání a opsání rozkazu, k jeho kolacionování a vydání, dobu, jejíž přílišná délka často zavinila, že rozkaz nemohl být vůbec včas proveden. Kde je chyba? Najisto nejčastěji v nesprávné rozkazové technice, že se nařizují zbytečné podrobnosti nebo věci reglementární a že se jiné věci opakují v různých odstavcích rozkazu. To však nemám na mysli, tuto chybu lze výcvikem vymýtit. Pravda je, že všeobecný operační rozkaz divise je pro válečnou potřebu příliš dlouhý i tam, kde nemůžeme vyčítlat neschopnost vyjádřit se jasně a stručně. Ideálem jsou rozkazy o několika řádcích. Těch však lze použiti jen tehdy, když základ operace byl již dán úplným rozkazem, tedy obyčejně teprve během operace, aby se čelilo v základním rozkaze nepředvídané situaci, která se naskytne, nebo se jí využilo, nebo aby se takové situaci přizpůsobil plán manévru velitele, daný základním rozkazem. My však mluvíme právě o tomto zá-

kladním rozkaze, který i při sebe větší stručnosti není krátký, má-li býti úplný. A úplnosti je třeba, vždyť přece k zdárnému provedení každé operace musí býti jednotně nasazeny všechny složky divise, hlavní i pomocné zbraně i služby. Těchto složek je právě tolik, že nemůže býti základní rozkaz i při veškeré své stručnosti krátký. Mohlo by se namítnouti, že je výhodnější nahraditi všeobecný operační rozkaz divise několika krátkými zvláštními rozkazy. Tím se sice zkrátí doba nutná k čtení, zato se však nepoměrně zvýší doba, potřebná k vydání celku všech těchto zvláštních rozkazů. O tom se může každý přesvědčiti pokusem. Ostatně postačí úvaha, že zvláštní rozkazy, které mají nahraditi společný základní, t. zv. všeobecný operační rozkaz, a které tedy mají býti zárukou souladu a jednotnosti společné akce, musí nutně každý zvlášť obsahovati údaje, společné všem, na př. dojem velitele o nepříteli a jeho pravděpodobné činnosti, úmysl anebo plán manévru velitele, úkol sousedů, vzájemná podpora a p. Není tedy pomoci, nejrychlejší způsob vydání základních rozkazů pro určitou operaci divise je obyčejně všeobecný operační rozkaz a zvláštní rozkaz se může vydati podle toho, jak to čas a situace vyžadují, jen několika málo speciálním složkám, jako SPO., letectvu a p. Závěrem můžeme tedy oprávněně tvrditi, že vinu na délce rozkazů divise má nynější přílišná složitost této nejmenší smíšené armádní jednotky a ne neschopnost štábů vyjadřovati se jasně a stručně.

Pokud jde o prostor, který je divisi přikazován, nesmíme přihlížeti k předpisům, nýbrž k praxi. Předpisy jsou vždy konservativní a jen pomalu a jakoby nerady se přizpůsobují vývoji a pokroku doby. Stačí si připomenouti, jak těžko pronikaly v předpisech poučky z rusko-japonské války. Některé nepronikly v míru vůbec a byly uplatněny teprve po zkušenostech zaplacených draze tolika životy za světové války. Bojová síla naší divise proti divisi z r. 1914 neobyčejně vzrostla. Logicky tedy musí zaujmouti nejen hlubší, ale i širší prostor než dříve. A také skutečně vidíme, že jsou v praxi přikazována divisi o b y č e j n ě pásma značně širší, než je prostor, který jsme výše označili podle zkušeností a vývoje dlouhých let a mnohých válek za ovladatelný jedním velitelem nejnižší smíšené armádní jednotky. Je sice pravda, že v některých případech (hlavní nápor armády) nečiní pásmo divise více než nějakých 5—6 km v průměrném terénu, to však jsou výjimky; ve většině případů jsou divisní pásma a úseky značně širší a tedy pro velitele nejnižší smíšené jednotky těžko ovladatelné, jde-li o to, aby svými rozkazy vždy a závčas zajistil účelnou jednotnost akce všech svých prostředků. Snaha, ba princip o centralisaci zavedla nás tak daleko, že velitelé divisi často s klidem centralisují, zvláště pokud jde o akci dělostřelectva, v svých rukou obranný boj i na frontě 20 km široké. A vésti centralisticky útok někdy i na frontě až 10 km široké, nezdá se jim činiti obtíží (ovšem jen v míru a na papíře). Dělá to dojem, jako by se báli vyslovit slovo decentralisace a provésti ji do důsledků, t. j. vytvořiti smíšené skupiny různých zbraní, dáti jejich velitelům přesné úkoly a prostředky a ponechati si na starosti jen vrchní řízení akce, zvláště pokud jde o vytvoření a uplatnění těžiška a o souhrn jednotlivých skupin. Což bylo na válečné zkušenosti o výsledcích centralisace „à tout prix“ tak brzo zapomenuto? Nebo věří někdo skutečně, že přijde velitel divise v boji na nepřiměřeně široké frontě se svými rozkazy včas? Neobjeví se tedy nutně nevýhody, o nichž jsem se zmínil v odstavci věnovaném prostorovému maximu? Zde hrozí

nebezpečí pomalosti, ba ztrnulosti taktického vedení se strany velitele divise a tím i těžkopádnosti celku armády. A to je na pováženou. Nesmíme zapomínati, že pružná, pohyblivá soustava Napoleonova vítězila nad ztrnulým ordre de bataille jeho protivníků často dříve, než se tento ordre de bataille mohl uplatniti.

Mohlo by se ovšem namítnouti, že předpisy jsou správné, že přísně centralistické vedení v rukou velitele divise nejlépe zajišťuje jednotnost akce různých prostředků a že proto chyba je na vyšším vedení, především na hlavním štábu, že připustí, aby se divisím dávala pásma, která jsou příliš široká. Tuto námitku však nemůžeme připustiti, znamenalo by to trvati ztrnule na převzatém dědictví války a zavíratí oči před pokrokem techniky a před poměry, v nichž žijeme. Jediným rozhodujícím vodítkem pro vedení boje a organizaci armády nám musí býti naše vlastní možnosti a skutečnosti. Z těchto důvodů se naopak zdá praxe vyššího vedení plně odůvodněna.

Jak tedy vyjít z tohoto dilematu? Stačí si uvědomiti, že hlavní příčinou hrozící ztrnulosti taktiky je těžkopádná organizace převzatá z konce posiční války. Organizaci naší armády a taktiku jsme převzali z valné části podle francouzského vzoru. Jak však pohlížejí ti na otázku centralisace v posledních letech? Kamarádi, kteří studovali na francouzské válečné škole v letech 1925 a pozdějších, mi dosvědčí, že se Francouzi nikterak nerozpakují sáhnouti k decentralisaci, jakmile pásmo divise, na př. za pohybu, přesahuje asi 6 km. Tu tvoří útočné skupiny, složené z pěchoty i dělostřelectva. Vidíme tedy u nich snahu uchovat taktickou pružnost. A při tom nesmíme přehlížeti, že jejich divise je slabší a tedy pružnější a pohyblivější nežli naše. Ostatně, vždyť i my tak někdy činíme, tvoříce na př. v boji v horách a tam, kde šířka pásma v srovnání s terénem je příliš široká, samostatné menší smíšené skupiny. Jenže se k tomu jaksí neradi odhodláváme, a ne vždy, kde by toho bylo třeba se zřetelem na zákon o prostorovém maximu. Znamená to snad návrh, abychom i my přistoupili k organizaci „slabé“ divise? Nikoliv, neboť rozdíl organizace a tedy i výhody slabé divise nejsou tak veliké, aby převážily její nevýhody. Jde jen o to, abychom i v organizaci uplatnili požadavky, které se zdají nutné k dosažení potřebné taktické pružnosti a pohyblivosti a které jen přechodně a ad hoc uvádíme ve skutečnost tvořením menších smíšených skupin. Organizace naší divise by se měla prostě přizpůsobiti většině případů, s nimiž se v praxi setkáváme, a ne vlastně jen výjimkám, jakou je divise hlavního náporu. Musila by ovšem plně vyhovovati i takovému výjimečnému případu.

Ukázal jsem již na počátku tohoto pojednání, že historický vývoj nejnižší smíšené armádní jednotky směřuje vždy k menším a menším jednotkám a že je plně odůvodněn, resp. že těsně souvisí s pokrokem techniky. Právě tak, jako není ukončen technický pokrok, nezastaví se ani vývoj taktiky a organizace a je jisté, že dnešní divise nezůstane posledním článkem jednotek vyššího vedení. Co do organizace bude naše divise v dohledné době jistě zvětšena jak organickými složkami (čety OA., silné SPO., pěchotní děla, kulomety PL. a p.), tak i posilovými prostředky (letectvo, dělostřelectvo, obrněná vozba, OPL.), účinnost jejich dosavadních prostředků se bude pokrokem techniky také zvyšovati, čímž opět vzroste její mohutnost a logicky i prostor, který by mohla

vyplniti. Jak však chceme zvýšiti její pohyblivost, která přece již při dnešním složení není uspokojivě zajištěna? Myslím, že bychom toho mohli dosáhnouti, poslouchajíce historického vývoje, vytvořením nové nejnižší smíšené jednotky, která by byla jednak jen tak silná, aby svému veliteli usnadnila jednotné nasazení všech prostředků tak rychle, aby se dosáhlo překvapení nepřítele a aby mohlo býti všech výhodných situací závčas využito, jednak však, aby měla vše, čeho potřebuje k dosažení omezeného cíle, neboť k dosažení hlubokých cílů nebo k provedení samostatných, déle trvajících operací mohou býti povolány jen jednotky vyššího řádu.

Novou nejnižší smíšenou jednotkou by mohla býti brigáda, složená z pěšího přezvědného oddílu, ze 4 pěších praporů, z 1 děl. oddílu, z telegrafní půlroty a z nejnižšího odřadu nezbytných služeb. Velitel by ovšem musil míti k ruce štáb, jehož náčelníkem by byl důstojník generálního štábu, a to nejen početnější, ale i výkonnější než dnešní štáb pěší brigády. Prapory by byly organisovány jako samostatná vojsková tělesa po vzoru horských praporů, ovšem bez horské výzbroje. Také dělostřelecký oddíl by byl vojskovým tělesem, složeným ze čtyř baterií, které by nemusily býti stejného druhu (viz organisaci lehkých oddílů německých a rakouských). Jeho styčný oddíl by ovšem musil býti přeorganisován tak, aby umožnil přímý styk oddílu, resp. jeho baterií alespoň se dvěma prapory. Telegrafní půlrota by obsahovala četů telefonní pro spojení s prapory a dělostřeleckým oddílem a četů radiotelefonickou pro spojení dopředu i dozadu. Z orgánů intendantní služby by smíšená brigáda jen spojovala a řídila pohyby proviantních trénů svých útvarů. Pro službu muniční by měla muniční kolonu, složenou z čtyř pěší a dělostřelecké a vezoucí úměrnou část munice, dopravovanou dnes u divisiho muničního parku. Pohyb kolony, její umístění a výdej munice (výdejní střediska), by si brigáda řídila sama. Z orgánů zdravotnické služby by měla šéflékaře a brigádní ambulanci, která by byla částí dnešní divisi zdravotnické roty a která by za boje zřizovala brigádní obvaziště se stejnou úlohou, jako má dnešní DO., jehož by ovšem nebylo. To by byly všechny služby navrhované smíšené brigády, která by byla na bojišti útwarem malým, velmi ohebným a pohyblivým, schopným rychlého soustředění k jednotnému úderu, při tom však po zavedení studovaných nových bojových prostředků (na př. pěchotní děla, kulomety PL. atd.) jednotkou dostatečně účinnou a mohutnou. Její dostatečně vybavený a hodnotný štáb by ji učinil schopnou pojmouti i další posilové prostředky (zvláště dělostřelectvo), když by jich její úloha vyžadovala (hlavní nápor divise). Pro přehlednost se nezabýváme dalšími organizačními podrobnostmi jednotlivých složek brigády, neboť nejsou a nemohou býti rozhodujícími ve věci samé. Ostatně jsem přesvědčen, že by přechod z dnešní organisace k nové nebyl spojen s příliš velkými náklady.

Po zřízení této nové nejnižší smíšené jednotky byla by divise ovšem jednotkou vyššího řádu, asi takovou, jakou byl dříve armádní sbor. Měla by normálně tři smíšené brigády, tento počet by však mohl býti podle situace a úlohy buď snížen anebo zvýšen. Složky jejího velitelství a přidělených útvarů by se celkem nezměnily. Vedle uvedených již brigád by obsahovala jeden dělostřelecký pluk o dvou hrubých a jednom lehkém oddílu, SPO. v zamýšleném složení, divisi telegrafní rotu značně slabší

než dosud, ženijní prapor jako dosud. Ze služeb by změna nastala u služby muniční a zdravotnické, v intendantní službě by štábu ubyla úloha řídit pohyby proviantních trénů brigád, jinak by zůstaly služby divise a její dopravní prostředky jako dosud. Divisní muniční park by měl své velitelství, z kolon však jen ty, kterých je třeba pro zásobování divisi přímo podřízených útvarů bez smíšených brigád. Přejímání, výdej a dopravu munice by ovšem řídil podle rozkazů velitele divise velitel divisního muničního parku pro celek divise. V určitých případech by mohly býti brigádní muniční kolony soustředěny v divisním muničním parku. Ze služby zdravotnické by nebylo třeba divisní zdravotnické roty, jejíž úlohu by převzaly, jak již uvedeno, brigádní ambulance. Zůstala by divisi tedy jen polní nemocnice, desinfekční a zubní ambulatorium. Byla by tedy nová organisace i pro divisi značným ulehčením.

Šlo by nyní snad již jen o to, zda a do jaké míry by se uplatněním těchto návrhů zvýšila pohyblivost armády. Ta závisí především na pohyblivosti jádra, t. j. divisi, a je mimo jiné závislá, jak jsme dříve odvodili, jednak na obtížích, spojených s řízením operací, s vydáváním rozkazů, t. j. na jejich délce a složitosti, jednak na prostoru, jehož přílišná rozlehlost může zavinit, že rozkazy divise, třebas krátké, nemohou držeti tempo s rychle se měnící situací.

Tím, že se divise stane jednotkou vyššího řádu, nemusí již v svém rozkaze zabíhati do takových taktických podrobností jako dosud. Stačí dáti brigádám stručné a jasné úkoly a postarati se o vytvoření těžiska, k němuž bude míti vedle svých přímých a posilových jednotek i prostředky (dělostřelectvo) brigád dosud nezasazených. Svými zálohami a dělostřelectvem bude moci divise svůj vliv během operace rychle uplatnit, zvláště na rozhodujícím místě. Pominou vůbec úkoly pro dělostřelectvo přímé podpory, a poněvadž i jinak ubylo na počtu divisních složek zbraní i služeb, bude divisní rozkaz značně kratší, což má velký význam jak při jeho vydání, tak i při jeho čtení. Dále cesta rozkazů, kterou musí projíti, bude kratší. Dosud, než došel k vykonateli, t. j. k praporům, musil projíti brigádou a plukem. U brigády byl buď jen doplněn, pak však byl velmi podrobný, tedy dlouhý, nebo byl-li tak stručný, jak to požadujeme právem u nové divise, musil velitel brigády vydati zcela nový rozkaz svůj. Poněvadž štáb brigády byl zvláště co do kvalitních pomocníků vybaven velmi chudě, nestalo se tak obvykle v nejkratší době. Velitel pluků, který začasťe dostal a musil čísti rozkazy dva, t. j. od divise i od brigády, nemohl se nikdy spokojiti pouhými doplňky, nýbrž musil vždy vydati praporům zcela nový rozkaz. Nyní by se tento pochod značně zkrátil, neboť smíšená brigáda by dávala své rozkazy praporům přímo, a tato časová úspora by ještě vzrostla tím, že by velitel brigády, opatřený hodnotnějším štábem, mohl pracovati rychleji. Po této stránce by tedy byl časový zisk značný a nepopíratelný.

Pokud pak jde o ovladatelné prostorové maximum, není ani třeba mnoho dokazovati. U velitele divise, který by již nebyl velitelem nejnižší smíšené jednotky, ale naopak by mu podléhalo několik takových, do značné míry samostatných jednotek, nemělo by ono maximum již toho významu, právě tak jako ve světové válce u armádního sboru nebo dnes u armády (u nás). Veliteli smíšené brigády by pak se zřetelem na jeho síly sotva kdo dal pásmo širší, než jsme jako maximum uvedli.

Vidíme tedy, že by se daly odkliditi hlavní překážky, vadící dnes větší pohyblivosti a lepší manévrovací schopnosti armády. Nesmíme přehlédnouti ještě jednu další velkou výhodu navrhované organisace: možnost většího počtu dispozičních jednotek pro velitele armády. Kdo častěji studoval za různých situací operace armády o malém počtu divisí, ví, jak bylo často obtížné vytvořiti vyhovující armádní zálohy, kterých přece k dalšímu vedení boje bylo nezbytně třeba. Armádní zálohy utvořené často z jednotlivých pluků a dokonce praporů různých divisí, nemohly ještě nikoho uspokojiti. Nebylo však jiné pomoci, nedovolovala-li velká šířka fronty vyjmouti do zálohy tak důležitý velitelský a spojovací aparát, jakým je velitelství vyšší jednotky. Jsou také zřejmé velké nevýhody taktického a zvláště materiálního rázu, které nastaly, jakmile takové rozkouskované zálohy byly nasazeny v pásmu cizí divise. Trpěly ony a trpěla i divise, která byla zatěžkána lidmi, koňmi i stroji, o které se musila starati, vším je zásobovati a odsunovati je, aniž byla zesílena úměrnou částí alespoň hlavních služeb. Zavedením smíšené brigády jako nové nejnižší armádní jednotky v rámci divise, bude míti velitel armády mnohem volnější hru jak s vytvořením těžiska operace, tak i s vytvořením záloh. Taková smíšená brigáda, zasazená pak průběhem operace v rámci kterékoli divise, nebude pro ni nikdy obtíží, jsouc již sama o sobě takticky (vyšší jednotka s nutnými pomocnými a spojovacími prostředky) i materiálně (zárodky hlavních služeb, zajišťující první potřebu) dostatečně vybavena.

Divise jako jednotka vyššího řádu se bude ovšem musit radikálně zříci obvyklých a někdy přepínaných centralisačních snah. Bude musit své úkoly pojímati a své rozkazy vyjadřovati s širšího hlediska, což jistě nebude žádné neštěstí, nýbrž naopak pokrok. Velitelé brigád naleznou více místa pro uplatnění volné iniciativy, což bude rychlejšímu spádu věci za pohybné války, s kterou přece musíme především počítati, jenom na prospěch. Mají k tomu ostatně plnou kvalifikaci, neboť jde o důstojníky osvědčené v dlouhé řadě let služby a vyzkoušené v mnoha školách a kursech. Jejich úloha bude usnadněna dotováním brigádních štábů důstojníky generálního štábu. Řekli jsme již, že přeměna organisace divise nebude spojena s příliš velkými finančními náklady. Tím však nemíníme, že by se dala provésti snadně a bez práce. Nesmíme si skrývati, že nová organisace bude míti vliv nejen na složení mírové armády, ale i na mobilisační přípravy a m. j. Tato námaha nás však nesmí odraditi od cesty, kterou bychom uznali za správnou. Má-li se nějaký nový způsob vedení boje a nová organisace ve válce osvědčiti, musí se štáby a vojska již v míru důkladně naučiti v ní bojovati. Ani nás nesmí zarážeti okolnost, že bychom snad my první měli přikročiti k reorganisaci nejnižší armádní jednotky. U nás je reorganisace nejnaléhavěji třeba, neboť — mimo malé výjimky — mají téměř všechny evropské armády divisi slabší, než je naše. Armády maďarská a rakouská mají smíšené brigády. Němci sice dosud nemají úplné volnosti volby v této věci, v jejich odborné literatuře se však právě letos objevují úvahy o těžkopádnosti jejich tříplukové divise. Musíme se tedy rozhodnout vymýtití nešťastné dědictví posícní války. Dříve uvedený vývoj se snad dá oddálit, ne však zastavit, snížení nejmenší smíšené armádní jednotky přijde určitě, dříve nebo později. Výhodu však bude míti ten, kdo se mu zavčas přizpůsobí.
